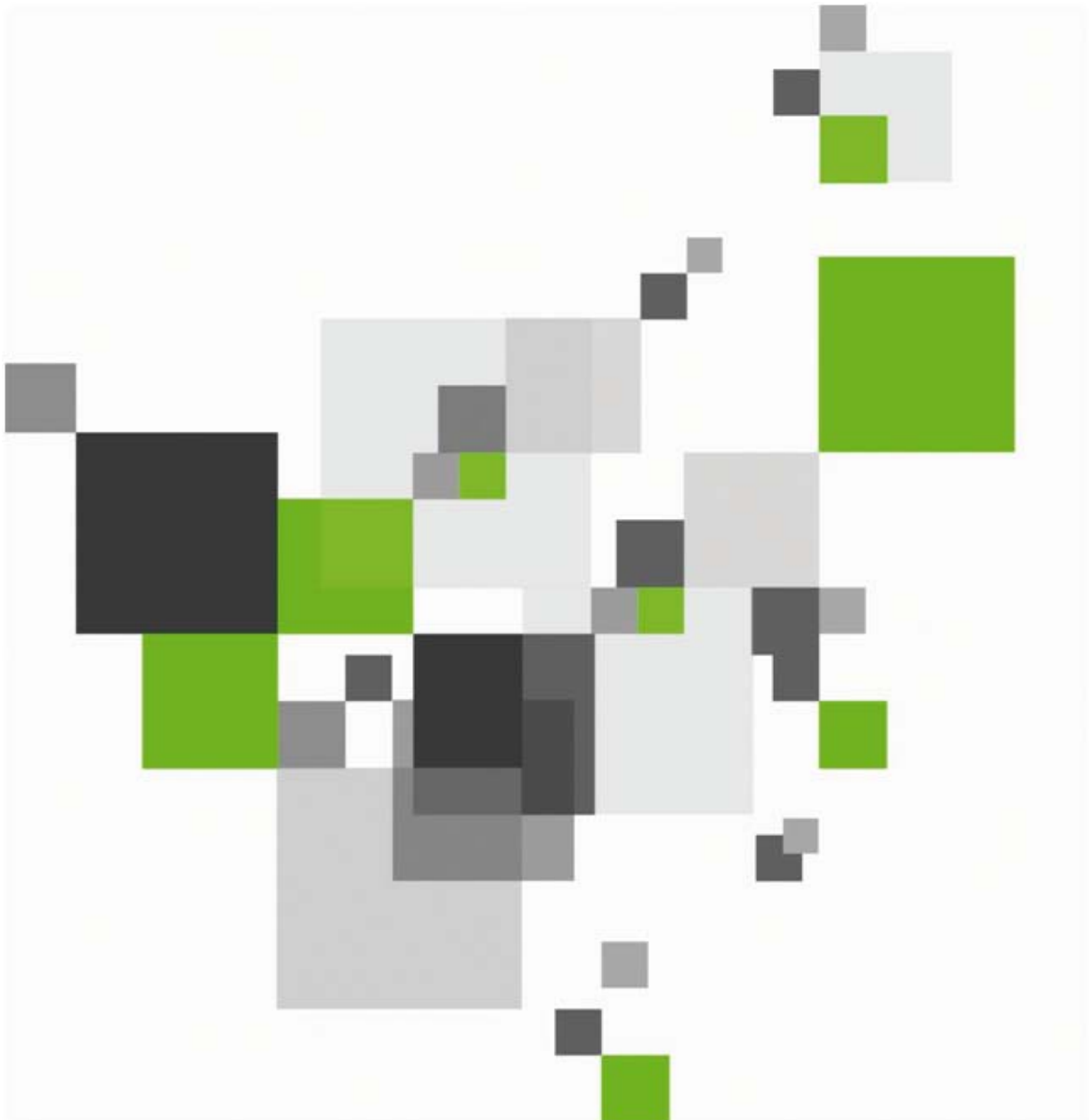

Socialt bedrageri i Danmark

Omfang, adfærd og holdninger

KMD Analyse

Om KMD Analyse

KMD Analyse er en vidensenhed i KMD, som udarbejder analyser om de digitale muligheder i det offentlige og private Danmark. KMD Analyse har blandet andet tidligere udgivet rapporter om "Digitalisering af ældreplejen - Potentialer og holdninger" og " Det Digitale Borgerindeks - Danskernes holdning til offentlig digitalisering". KMD Analyse samarbejder bl.a. med Center for Digital Forvaltning (CEDI) om udvikling af analyserne. Data til borgersurveyen i denne rapport er indhentet i samarbejde med Userneeds.

Læs mere om KMD Analyse og hent rapporter på www.kmd.dk/analyse

KMD er it med indsigt

I 39 år har KMD leveret it-løsninger, der følger dig, fra du bliver født og gennem livet. Det giver os en indsigt, der nok er udsprunget af og forankret i det offentlige Danmark, men som i dag også kommer erhvervslivet til gavn. KMD har været den digitale hjørnesteen i den moderne velfærdsstat siden 1972, og har oparbejdet en unik viden og forståelse af det danske samfunds dna med produkter og forretning, der er baseret på understøttelsen af det danske velfærdssamfund. Vi skaber digitale genveje, der giver overblik, letter forretningsgange og sætter såvel menneskelige som økonomiske ressourcer fri.

KMD står bag helt centrale velfærdsydelser. KMD sørger bl.a. for udbetaling af børneydelser, barselspenge og i manges tilfælde løn. KMD sørger også for korrekt opskrivning til vuggestue, børnehave og skole, og vi er en integreret del af den demokratiske proces fra afsendelsen af valgkortet til registreringen ved stemmeboksen. KMD har udviklet løsninger som e-Boks og NemKonto og en lang række andre digitale løsninger, der understøtter det danske velfærdssamfund.

For yderligere oplysninger:

Kommunikationsdirektør Morten Langager: mlr@kmd.dk

Tidligere udgivelser fra KMD Analyse

Digitalisering af ældreplejen – potentialer og holdninger, januar 2011

Kronisk sygdom – en digital samfundsdiagnose, maj 2011

Det digitale valg - danskernes holdning til e-valg, september 2011

Valgkampens medier - danskernes præferencer, september 2011

Det Digitale Borgerindeks - Danskernes holdning til offentlig digitalisering, oktober 2011

Ønsker du at abonnere på fremtidige udgivelser fra KMD Analyse, kan du sende en e-mail til kmd-analyse@kmd.dk.

Indholdsfortegnelse

Sammenfatning	4
1. Indledning	7
Analysens opbygning	8
2. Hvor stort er det sociale bedrageri i Danmark	9
2.1 Lille viden om stort område	9
2.2 Hver femte kender personer, som har begået socialt bedrageri	10
2.3 Der begås socialt bedrageri for milliarder	11
2.4 Op til hver femte udbetaling er svindelramt	14
2.5 Kun en lille del af svindlen opdages	14
2.6 Svindel er hyppigere end fejl	15
3. Hvordan bekæmpes socialt bedrageri i dag?	17
3.1 Kontrollen med de sociale ydelser	17
3.2 Anonyme henvendelser styrer indsatsen	18
3.3 Bedre resultater med bred kontrolindsats	19
3.4 Mange aktører indgår i kontrolindsatsen	20
4. Hvordan kan socialt bedrageri bekæmpes mere effektivt?	21
4.1 Kommunerne kan selv gøre mere ved at prioritere området	21
4.2 Kommunerne ønsker regelforenkling og bedre mulighed for efterforskning	22
5. Befolkningens holdninger til socialt bedrageri	24
5.1 Befolkningen finder socialt bedrageri uacceptabelt	24
5.2 Befolkningen foretrækker digital kontrol	26
6. Om undersøgelsen	28

Sammenfatning

Der har gennem de seneste år været et voksende politisk fokus på mulighederne for at bekæmpe socialt bedrageri.

Det er på baggrund heraf, at KMD Analyse har udarbejdet denne analyse af området. Omfanget af socialt bedrageri i Danmark har indtil nu været ukendt, og denne analyse er den første, der giver en indikation på omfanget af socialt bedrageri baseret på danske data¹. Analysen baserer sig på data fra en survey blandt de ansvarlige for kommunernes kontrolenheder, og en survey, som har kortlagt danskernes holdninger til socialt bedrageri. Begge surveys er gennemført af KMD Analyse til brug for nærværende analyse.

Socialt bedrageri i Danmark

Der udbetales hvert år omkring 250 mia. kr. i sociale ydelser, og stort set alle danskere modtager sociale ydelser i løbet af livet. Alene beløbets størrelse påkalder sig naturligt interesse for, om midlerne udbetales efter reglerne og til de tiltænkte modtagere.

Der har gennem de seneste år været et skærpet politisk fokus på socialt bedrageri og en klar politisk afstandstagen til fænomenet, hvilket samtidig har medført en række tiltag på såvel nationalpolitisk som på kommunalpolitisk niveau, herunder en etablering af kommunale kontrolgrupper.

Det sociale bedrageri i Danmark er i denne rapport opgjort til mellem 7 og 12 mia. kr. svarende til 3-5 pct. af de sociale ydelser. Det opgjorte skøn er valideret gennem flere modelberegninger, og bygger på data fra to surveys, som KMD Analyse har gennemført i forbindelse med denne analyse. De to surveys omfatter en undersøgelse foretaget blandt de ansvarlige for kontrolindsatsen i 69 kommuner, og en befolkningsurvey foretaget blandt 1.008 repræsentativt udvalgte respondenter i alderen 18-65 år.

Befolkningsundersøgelsen viser bl.a., at danskerne i vid udstrækning kender personer i deres omgangskreds, som begår socialt bedrageri. Hver femte dansker angiver således, at de kender personer i deres omgangskreds, som begår socialt bedrageri. 5 pct. angiver, at der er personer i deres familie, som begår socialt bedrageri, og knap 8 pct. angiver, at de har venner som begår socialt bedrageri. Endelig angiver omkring 3 pct. af respondenterne, at de selv har begået socialt bedrageri.

Det skal indledningsvist fremhæves, at estimatet på 7-12 mia. kr. er et skøn med usikkerhed, som giver en indikation på, hvilken økonomisk ramme det sociale bedrageri befinder sig indenfor. Socialt bedrageri er ulovligt og foregår i det skjulte. Det er derfor vanskeligt at belyse det præcise omfang af fænomenet.

På baggrund af oplysninger fra de adspurgte kommuner lå det årlig beløb for tilbagebetalingskrav og stop for fremadrettede ydelser i 2010 på omkring 350 mio. kr., hvilket betyder, at kun 4-7 pct. af det sociale bedrageri med kommunale ydelser opdages. Der er derfor et betydeligt økonomisk potentiale i at forbedre mulighederne for at afsløre socialt bedrageri.

¹ Et litteraturstudie fra SFI har på baggrund af data fra England og Sverige imidlertid skønnet, at der i Danmark begås socialt bedrageri for 5-10 mia. kr. årligt.

De sociale ydelser er udsat for socialt bedrageri i et meget varierende omfang. De områder, der vurderes at være mest ramt af socialt bedrageri er børnetilskud, boligstøtte og kontanthjælp, hvor der inden for hvert ydelsesområde vurderes at være bedrageri i over 20 pct. af sagerne.

Størstedelen af kommunerne er af den overbevisning, at årsagen til de omfattende fejludbetalinger i højere grad skyldes regulær svindel og i et noget mindre omfang uforsætlige fejl begået af borgeren. Således har 66 pct. af kommunerne vurderet, at socialt bedrageri er årsagen til, at der sker en fejludbetaling i de fleste sager. Samtidig har 82 pct. af kommunerne vurderet, at uforsætlige fejl er årsag til fejludbetalinger i få sager.

Hvordan bekæmpes socialt bedrageri i dag?

Bekæmpelsen af socialt bedrageri foregår i dag hovedsageligt på kommunalt niveau. Kommunerne har opprioriteret indsatsen i de senere år og 97 pct. af de adspurgte kommuner har i dag etableret kontrolenheder.

Kommunerne baserer i meget stor udstrækning kontrolarbejdet på anonyme henvendelser fra befolkningen. Næsten halvdelen af kommunerne rejste i 2010 de fleste sager på baggrund af anonyme henvendelser, mens blot 7 pct. af kommunerne rejste sager på baggrund af denne form for henvendelser i få eller ingen sager.

Analysen viser samtidig, at kontrolenheder som primært baseres på anonyme henvendelser har en lavere inddrivelse pr. årsværk end kontrolenheder, der bruger et bredere sæt af værktøjer.

Den kommunale kontrolindsats bærer helt overordnet præg af en høj kompleksitet, hvor borgerne indirekte kontrolleres af en lang række offentlige myndigheder og private virksomheder og i særdeleshed af andre borgere – og hvor den kommunale kontrolenhed skal samle information og skaffe overblik på baggrund af mange, spredte observationer og data.

Kommunerne efterspørger regelforenkling og øget deling af viden

Inden for de nuværende rammebetingelser for kontrolindsatsen vurderer omkring 70 pct. af kommunerne, at bekæmpelsen af socialt bedrageri først og fremmest kan styrkes ved at anvende flere kontrolmedarbejdere eller via en øget udnyttelse af informationer på tværs af forvaltninger og myndigheder.

43 pct. af kommunerne vurderer desuden, at en øget brug af digitale kontrolværktøjer vil have betydning for kontrolindsatsen.

Hvis der skal ske en markant forbedring af kontrolarbejdet, mener kommunerne samtidig, at der er behov for at justere de lovgivningsmæssige rammebetingelser. Omkring tre fjerdedele af kommunerne vurderer, at en forenkling af love og regler og en objektivisering af tildelingskriterier vil have en afgørende effekt for bekæmpelsen af socialt bedrageri.

Samtidig er kontrolmuligheder, der går tæt på borgeren i høj kurs hos kommunerne, idet 67 pct. af kommunerne vurderer, at en mulighed for uanmeldte besøg hos mistænkte borgere vil have en betydelig effekt i bekæmpelsen af socialt bedrageri. 60 pct. af kommunerne er af den overbevisning, at en mulighed for at overvåge

borgeres hjemadresser vil have en betydelig effekt i bekæmpelsen af socialt bedrageri.

Befolkningen vil have mere digital kontrol

Befolkningsundersøgelsen der er gennemført af KMD Analyse viser, at et stort flertal i befolkningen er på linje med politikerne og finder, at socialt bedrageri er en alvorlig lovovertrædelse. 95 pct. af befolkningen mellem 18-65 år mener, at socialt bedrageri er enten en alvorlig eller meget alvorlig lovovertrædelse. Det er samtidig befolkningens opfattelse, at socialt bedrageri er meget udbredt og primært skyldes bevidst snyd og egoistiske motiver. Over halvdelen af befolkningen vurderer, at hvorvidt personer tænker på sig selv, har afgørende betydning for, om de begår socialt bedrageri, mens blot 20 pct. af befolkningen mener, at årsagen til det sociale bedrageri skyldes en trængt økonomi.

Der er bred opbakning i befolkningen til øget brug af samkøring og indhentning af oplysninger på tværs af forskellige myndigheder i kampen mod socialt bedrageri. Omkring 90 pct. af befolkningen støtter op om en løbende kontrol af folks personlige oplysninger via digitale registre.

En del af befolkningen er til gengæld modstandere af at give kommunerne udvidede kontrolmuligheder, når det gælder inspektioner og fysisk overvågning. Over en tredjedel af befolkningen finder det eksempelvis uacceptabelt, at en mistænkt borger kan overvåges nær sin bopæl. Der er dermed en vis uoverensstemmelse mellem de metoder kommunerne ønsker at anvende og de metoder, som finder opbakning hos befolkningen.

1. Indledning

Der har gennem de seneste år været et voksende politisk fokus på mulighederne for at bekæmpe socialt bedrageri. Dette er klart udtrykt i regeringsgrundlaget fra oktober 2011, hvori der er en klar afstandtagen til socialt bedrageri og et udtalt ønske om at bekæmpe fænomenet:

”Regeringen har ikke tolerance over for socialt bedrageri, og vil derfor sætte hårdt ind over for snyd med sociale ydelser. Det danske velfærdssamfund hviler på et solidarisk princip om pligt til at yde og ret til at få hjælp, når man har brug for det.”²

En tilsvarende klar afstandtagen til socialt bedrageri kan findes på kommunalpolitisk niveau, hvor KL har følgende syn på sagen:

”Samfundets interesser og borgerens retsopfattelse krænkes, hvis misbrug af de sociale ydelser ikke bremses. Den enkelte skatteborger har en berettiget forventning om, at det offentlige sikrer, at den enkelte borger ikke får mere i ydelse end vedkommende har krav på.”³

Det betydelige politiske fokus på socialt bedrageri har affødt en række politiske handlinger, herunder nedsættelsen af et tværministerielt udvalg – Det permanente udvalg om bedre kontrol – der skal koordinere indsatsen mod socialt bedrageri. I Finanslovaftalen for 2010 indgik endvidere en række tiltag, der skal forbedre kontrolmulighederne i forhold til socialt bedrageri. Endelig har det voksende politiske fokus på kommunalt niveau givet sig udslag i en oprettelse af kontrolenheder, hvilket er sket i stort set alle kommuner frem mod 2010.

Hvad er socialt bedrageri?

Socialt bedrageri kan overordnet karakteriseres som bevidst snyd begået af borgeren over for den pågældende myndighed i forbindelse med tildelingen af sociale ydelser. Det sociale bedrageri sker i det øjeblik, hvor borgeren bevidst opgiver forkerte informationer eller tilbageholder informationer over for den offentlige myndighed med det formål at opnå udbetaling af en social ydelse, som borgeren ikke har ret til, eller opnå en merudbetaling af en social ydelse.

Det er ikke altid entydigt, hvornår og hvordan det sociale bedrageri opstår. Bedrageriet kan til tider udspille sig i en gråzone, idet der kan være tilfælde, hvor en uberettiget udbetaling af en eller flere sociale ydelser kan skyldes en uforsættlig fejl begået af enten borgeren eller den pågældende myndighed.

Det er på denne baggrund, at KMD Analyse har udarbejdet en analyse af området. Analysen har endvidere kortlagt danskernes holdninger til socialt bedrageri og ikke mindst erfaringerne i de kommunale kontrolenheder.

Analysen bygger på et bredt grundlag bestående af forskning og tidligere analyser af området samt to surveys, der er gennemført specifikt til brug for denne analyse:

- En survey, der er gennemført blandt 1.008 repræsentativt udvalgte respondenter i alderen 18-65 år
- En survey, der er gennemført blandt de ansvarlige for kontrolindsatsen i 69 kommuner.

² ”Et Danmark der står sammen”, Regeringsgrundlag. Oktober 2011

³ Åbent brev fra KL til regeringen og Folketinget vedr. helhedsorienteret kontrol og kommunal opkrævning. Marts 2011

Analysens opbygning

Analysen består af følgende kapitler:

- Kapitel 2 giver et overblik over omfanget af sociale ydelser i Danmark og præsenterer en beregning af omfanget af det sociale bedrageri.
- Kapitel 3 beskriver kommunernes indsats mod socialt bedrageri, som den ser ud i dag.
- Kapitel 4 afdækker kommunernes egne bud på, hvordan indsatsen mod socialt bedrageri kan forbedres.
- Kapitel 5 giver et overblik over befolkningens holdning til socialt bedrageri.

2. Hvor stort er det sociale bedrageri i Danmark

Dette kapitel giver et overblik over omfanget af sociale ydelser i Danmark og præsenterer en beregning af omfanget af det sociale bedrageri. Kapitlets hovedkonklusioner er:

- Der udbetales hvert år omkring 250 mia. kr. i sociale ydelser og stort set alle danskere modtager sociale ydelser i løbet af livet. Alene beløbets størrelse påkalder sig naturligt interesse for, om midlerne udbetales efter reglerne og til de tiltænkte modtagere.
- 22 pct. af befolkningen kender nogen, som har begået socialt bedrageri, og 3 pct. af befolkningen har selv erfaringer med at begå socialt bedrageri
- Det sociale bedrageri i Danmark er i denne rapport opgjort til mellem 7 og 12 mia. kr. svarende til 3-5 pct. af de sociale ydelser. Estimatet er valideret gennem flere modelberegninger og bygger på data fra to surveys, som KMD Analyse har gennemført i forbindelse med denne analyse. Estimatet skal betragtes som et skøn, der har til formål at give en indikation på, hvilken økonomisk ramme det sociale bedrageri udspiller sig indenfor.
- Målt på beløbsstørrelse er det kun 4-7 pct. af det sociale bedrageri med kommunale ydelser, der opdages, hvilket betyder, at der er et betydeligt økonomisk potentiale i at forbedre mulighederne for at afsløre socialt bedrageri.
- De sociale ydelser er udsat for socialt bedrageri i et meget varierende omfang. De områder, der vurderes at være mest ramt af socialt bedrageri er børnetilskud, boligstøtte og kontanthjælp, hvor der vurderes at være bedrageri i over 20 pct. af sagerne.
- På de mest svindelramte ydelsesområder vurderer kommunerne, at hver femte udbetaling er svindelramt.

2.1 Lille viden om stort område

Der udbetales hvert år omkring 250 mia. kr. i sociale ydelser til mere end to millioner borgere i Danmark⁴. Stort set alle danskere modtager sociale ydelser på et eller andet tidspunkt i løbet af deres liv, og i de fleste familier vil man på ethvert givet tidspunkt modtage en eller anden form for social ydelse.

På trods af ydelsesområdet position, som et af de udgiftsmæssigt absolut tungeste velfærdsområder og det store politiske ønske om at bekæmpe socialt bedrageri, findes der kun få undersøgelser, som behandler emnet fejludbetalinger og socialt bedrageri i Danmark.

SFI har gennemført et litteraturstudie, hvori det på baggrund af udenlandske undersøgelser skønnes, at der overudbetales 5-10 mia. kr. om året i sociale ydelser i Danmark svarende til 2-4 pct. af de samlede sociale ydelser⁵.

En undersøgelse fra Rockwool Fondens Forskningsenhed om sort arbejde viser tilsvarende, at personer på hel eller delvis overførselsindkomst arbejder sort for knap 6 mia. kr. årligt⁶. Da sort arbejde vil medføre helt eller delvist bortfald af de fleste

⁴ Det tværministerielle udvalg om bedre kontrol, 2010

⁵ SFI, Socialt bedrageri – et litteraturstudie 2011; Derudover har et tværministerielt udvalg behandlet mulighederne for at gennemføre en bedre kontrol med udbetalingen af sociale ydelser og KL har gennemført en spørgeskemaundersøgelse vedrørende organiseringen af borgerbetjening og indsats mod socialt bedrageri. Ingen af disse arbejder indeholder imidlertid estimater for det samlede omfang af socialt bedrageri i Danmark.

⁶ Rockwool Fondens Forskningsenhed, Danskerne og det sorte arbejde, 2010.

sociale ydelser, hvis det opdages, viser denne undersøgelse, at der sker socialt bedrageri i et betydeligt omfang.

Til sammenligning er den almindelige opfattelse i befolkningen, at socialt bedrageri finder sted i et betydeligt omfang. Ifølge en befolkningssurvey gennemført for KMD Analyse vurderer 75 pct. af befolkningen således, at socialt bedrageri finder sted i stort eller meget stort omfang.

I lyset af områdets udgiftspolitiske betydning og den politiske interesse for at komme svindlen til livs, synes der at være brug for bedre tal for omfanget af det sociale bedrageri.

2.2 Hver femte kender personer, som har begået socialt bedrageri

Omkring hver femte af respondenterne i befolkningsundersøgelsen (22,2 pct.) angiver, at de kender nogen, som bevidst har fået udbetalt mere end de har krav på.

Når der spørges ind til, hvem det mere specifikt drejer sig om, viser sig to tendenser.

For det første er kendskabet til naboers og kollegers sociale bedrageri forholdsvis lavt, hvilket forekommer logisk, da man ikke nødvendigvis har et fortroligt forhold og indsigt i sociale forhold i denne del af omgangskredsen.

For det andet stiger frekvensen af kendskab til personer, der begår socialt bedrageri, når man bevæger sig fra familie, over venner til begrebet bekendte. Dette forekommer også logisk, da det må antages, at man her bevæger sig ud mod et kendskab til et stigende antal personer.

Andel af omgangskreds som bevidst har fået udbetalt mere end de har krav på	Pct. af respondenter
Kender nogen	22,2
Kender følgende personer:	
Nabo	1,2
Kolleger	3,1
Familie	5,1
Venner	7,5
Bekendte	11,5

Anm: Procentandelene summer ikke op til 22,2, da respondenterne har haft mulighed for at angive flere svar på undergrupper.

I befolkningsundersøgelsen er respondenterne også blevet bedt om at angive, om de selv har begået socialt bedrageri. Ikke overraskende - specielt i lyset af, at socialt bedrageri anses for at være en alvorlig lovovertrædelse - er der relativt få, som angiver selv at have begået socialt bedrageri. Det kan derfor ikke udelukkes, at der forekommer en underrapportering i forbindelse med dataindsamlingen.⁷

3,2 pct. af respondenterne angiver at have modtaget sociale ydelser, som de ikke var berettiget til og efterfølgende beholdt pengene.

⁷ Et andet forhold som kan medvirke til at der underrapporteres eget socialt bedrageri er, at stikprøven omfatter færre personer på kontanthjælp end der er i den relevante aldersgruppe i befolkningen (18-65 år). Endvidere indgår personer, der modtager folkepension og tilsvarende aldersbetingede ydelser ikke i stikprøven. Andelen af arbejdsløse og førtidspensionister i stikprøven afviger ikke markant fra andelen i populationen.

Lidt færre – 2,7 pct. – angiver at have undladt at meddele ændringer i forhold som har medført, at de har modtaget flere penge end de har ret til.

Færrest – 1,2 pct. angiver bevidst at have sørget for at få mere udbetalt end de er berettiget til.

Procent der angiver at have modtaget offentlige ydelse de ikke var berettiget til	Ja
Har ved en fejl modtaget ydelser og beholdt pengene	3,2
Har undladt at meddele ændringer og dermed modtaget flere penge	2,7
Har bevidst fået udbetalt mere end man var berettiget til	1,2

2.3 Der begås socialt bedrageri for milliarder

KMD Analyse har beregnet omfanget af socialt bedrageri til at ligge i størrelsesordenen 7-12 mia. kr. årligt. Svindlen med kommunale ydelser udgør 5-10 mia. kr. årligt og de resterende ca. 2 mia. kr. udgøres af svindel med statslige ydelser.

Beregningen bygger på data fra Danmarks Statistik, de kommunale kontrolenheder samt fra den gennemførte befolkningsurvey.

Som nævnt skal det opgjorte estimat betragtes som en indikation på, hvilken økonomisk ramme socialt bedrageri befinder sig indenfor. De indsamlede data, der angår omfanget og kendskabet til socialt bedrageri, er tilknyttet en vis grad af usikkerhed, idet vi bevæger os ind på et felt, som foregår i det skjulte. Det er følgelig ikke muligt at gøre omfanget af socialt bedrageri op på baggrund af officiel statistik. I nærværende undersøgelse beror de indsamlede data på vurderinger fra de adspurgte kommunale kontrolenheder samt befolkningens egne erfaringer med socialt bedrageri.

Beregningen for det estimerede omfang af socialt bedrageri gennemgås i det følgende.

Beregning baseret på gennemsnitlig svigtstørrelse pr. person

Omfanget af socialt bedrageri i Danmark er i denne analyse beregnet med afsæt i to parametre:

- Et estimat for andelen af den voksne befolkning, der begår socialt bedrageri
- Et estimat for det gennemsnitlige beløb, som hver person bedrager for

Andelen af den voksne befolkning, der begår socialt bedrageri, er fastlagt med udgangspunkt i den gennemførte befolkningsurvey jf. afsnit 2.2. Her angiver 3,2 pct., at de selv har begået socialt bedrageri. Undersøgelsen viser også, at 5,1 pct. angiver at have kendskab til familiemedlemmer, som har begået socialt bedrageri og 7,5 pct. angiver at have venner, som begår socialt bedrageri. På baggrund af disse svar opereres der i den følgende beregning med en antagelse om, at det mindst er 3,2 pct. og maksimalt er 7,5 pct. af den voksne befolkning, som begår socialt bedrageri.

Det gennemsnitlige beløb, som hver person bedrager for, er fastlagt med udgangspunkt i den gennemførte survey blandt de kommunale kontrolenheder. På baggrund af data indberettet fra de medvirkende kommuner kan det beregnes, at kommunerne i 2010 i gennemsnit stopper fremadrettede udbetalinger af sociale

ydelser svarende til omkring 83.000 kr. pr. sag⁸. For samme datasæt er kvartilen 48.000 kr. og medianen er 69.000 kr.⁹

Det er i beregningen antaget, at det gennemsnitlige beløb pr. sag vil falde i takt med, at flere sager afdækkes. Denne antagelse kan begrundes med, at kommunerne i dag prioriterer at finde de mest alvorlige sager. Hvis alle sager blev opdaget, må det derfor antages, at det gennemsnitlige beløb pr. sag vil være mindre. På den baggrund er det gennemsnitlige beløb pr. sag antaget at ligge mellem det beregnede gennemsnit på 83.000 kr. og kvartilen på 48.000 kr.

Nedenstående tabel opsummerer udfaldsrummet for omfanget af socialt bedrageri med afsæt i en beregning baseret på de ovenfor gennemgåede forudsætninger.

Andel af befolkning der begår socialt bedrageri	Gennemsnitligt svig pr. person		
	48.000 kr.	69.000 kr.	83.000 kr.
3,2 pct.	6,7 mia. kr.	9,6 mia. kr.	11,6 mia. kr.
5,1 pct.	10,6 mia. kr.	15,3 mia. kr.	18,4 mia. kr.
7,5 pct.	15,7 mia. kr.	22,5 mia. kr.	27,1 mia. kr.

Som det fremgår af tabellen er omfanget af socialt bedrageri på 7-12 mia. kr. under forudsætning af, at omkring 3 pct. af den voksne befolkning begår socialt bedrageri, og at det gennemsnitlige svig pr. person ligger mellem 48.000 kr. og 83.000 kr.

Kontrolberegning baseret på svindelprocent for enkeltydelser

For at validere ovenstående beregning er der opstillet en alternativ modelberegning, som ud fra andre data og forudsætninger når frem til et interval i samme størrelsesorden. Den gennemførte kontrolberegning indikerer dermed, at ovenstående estimat er relativt solidt.

Den gennemførte kontrolberegning omfatter alene de sociale ydelser på det kommunale område svarende til knap 190 mia. kr. ud af de i alt 250 mia. kr.¹⁰, som i alt udbetales i sociale ydelser. Beregningen bygger på to parametre:

- De estimerede svigsprocenter for enkeltydelser på det kommunale område. Svigsprocenten for enkelt ydelser er fastlagt på baggrund af surveydata fra de kommunale kontrolenheder.
- De samlede udbetalinger af sociale ydelser i kommunerne. Omfanget af udbetalinger for enkelte sociale ydelser er hentet fra Det tværministerielle udvalg om bedre kontrol og Danmarks Statistik.

⁸ De fremadrettede udbetalinger er opgjort 12 måneder frem, svarende til årseffekten af stoppede ydelser. Af hensyn til usikkerheden i beregningen af en gennemsnitlig sagsstørrelse er det kun kommuner, som angiver at have stoppet udbetalingen i mere end 5 sager i 2010, der er medtaget i beregningen.

⁹ Nedre kvartil er den mindste observation, hvor alle de observationer, der er mindre end den, udgør mindst en fjerdedel af alle observationerne. Medianen er den mindste observation, hvor alle de observationer, der er mindre end den, udgør mindst en 50% af alle observationerne.

¹⁰ Det tværministerielle udvalg om bedre kontrol, 2010

Nedenstående tabel giver et samlet overblik over det estimerede omfang af bedrageri på de ti største kommunale ydelsesområder. Som det fremgår ligger det potentielle omfang af socialt bedrageri i relation til de opgjorte kommunale ydelser på 14,7 mia. kr.

Potentielt socialt bedrageri med sociale ydelser udbetalt af kommuner			
Ydelse	Mia. kr.	Pct. socialt bedrageri	Potentielt socialt bedrageri, mia.kr
Folkepension	45,4*	7	3,2
Førtidspension	39,2	11	4,3
Sygedagpenge	12,0	9	1,1
Boligstøtte	11,5	21	2,4
Kontanthjælp	10,6	20	2,1
Barselsdagpenge	9,7	4	0,4
Revalideringsydelse	2,6	7	0,2
Økonomisk friplads i institution	2,5	18	0,5
Børnetilskud	2,2	24	0,5
Ledighedsydelse	1,9	5	0,1
I alt	137,6	na	14,7

*) Udgifter til folkepension fratrukket udbetalinger af grundbeløb

Kilde: Det tværministerielle udvalg om bedre kontrol, 2010, Danmarks Statistik, data fra survey jf. afsnit 2.4 og egne beregninger.

Tabellens estimat for omfanget af bedrageri med de sociale ydelser på det kommunale område må dog betragtes som et maksimumsskøn, idet det for en række ydelser ikke er sandsynligt, at opdagelsen af det sociale bedrageri vil medføre bortfald af hele ydelsen.

Det mest oplagte eksempel på dette forhold er folkepensionen, hvor der kun i få tilfælde vil være tale om bortfald af hele ydelsen. Derfor er der set bort fra den andel af folkepensionen, der udbetales som grundbeløb.

For andre ydelser – som f.eks. børnetilskud – vil socialt bedrageri som hovedregel betyde bortfald af hele ydelsen, fordi den er knyttet entydigt til begrebet "reelt enlig".

Tages der højde for ovennævnte forhold ligger et forsigtigt skøn for det sociale bedrageri med de kommunale ydelser i spændet mellem 5 og 10 mia. kr. når det antages, at der er et ydelsesbortfald på mellem 33 og 67 pct. i tilfælde af, at det sociale bedrageri opdages.¹¹

Det ovenstående skøn for svig med de kommunale ydelser på 5-10 mia. kr. matcher godt med skønnet for det samlede bedrageri med alle ydelser som er opgjort til 7-12 mia. kr. når der tages hensyn til at de kommunale ydelser udgør ca. 75 pct. af de samlede sociale ydelser (ca. 190 mia. kr. ud af 250 mia.kr.).

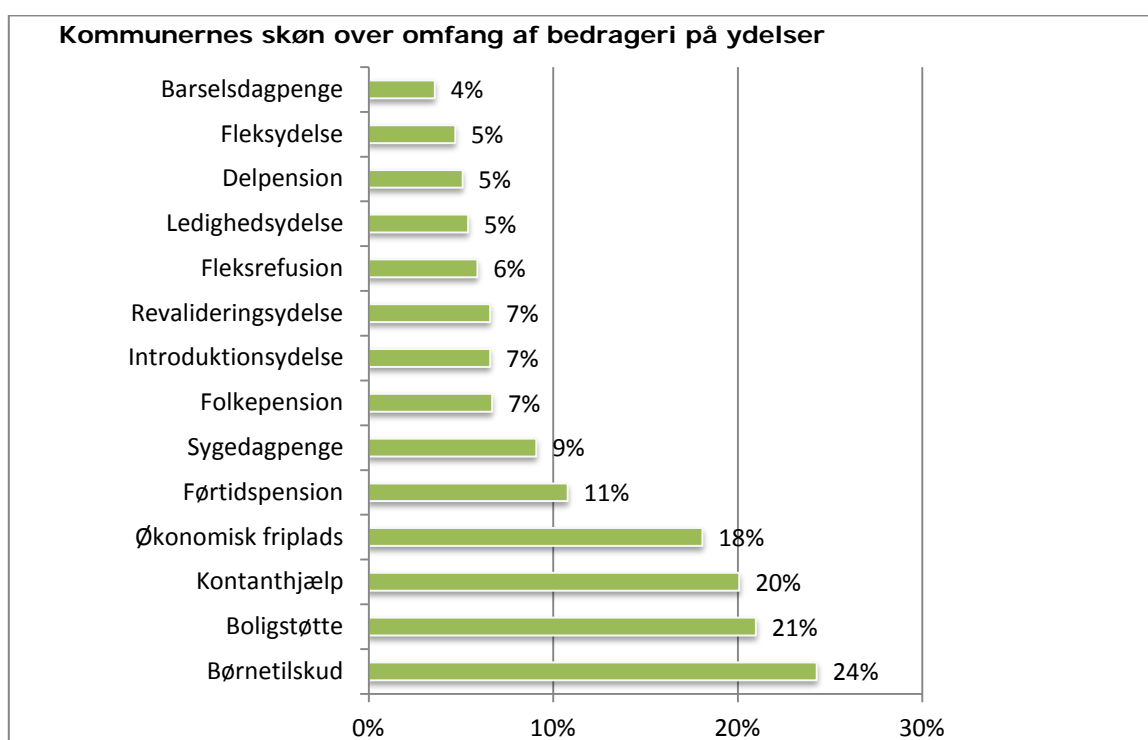
¹¹ Idet der kan være stor variation i ydelsesbortfaldet, er det beregningsmæssigt antaget, at der er et ydelsesbortfald på mellem en tredjedel og to tredjedele af de sociale ydelser.

2.4 Op til hver femte udbetaling er svindelramt

Ser man på de enkelte ydelsesområder, viser vurderingerne fra de kommunale kontrolenheder, at det på nogle ydelsesområder er mere end hver femte udbetaling, der er ramt af svindel.

Børnetilskud er den mest svindelramte ydelse med svindel i omkring 24 pct. af sagerne. Det fremgår af den gennemførte survey blandt de kontrolansvarlige i kommunerne. Her er respondenterne blevet bedt om at angive et skøn over omfanget af socialt bedrageri fordelt på en række ydelseskategorier. Respondenternes svar er selvsagt forbundet med en vis usikkerhed.

Som det fremgår af nedenstående figur viser fordelingen, at der ifølge kommunerne er en betydelig forskel på, i hvor høj grad forskellige sociale ydelser er ramt af socialt bedrageri.

Amn: Vægtede gennemsnit af besvarelser fra kommunerne. De gennemsnitlige skøn over svigsprocenter varierer ikke betydeligt uanset om der anvendes simple gennemsnit, befolkningsvægtede gennemsnit eller ydelsesvægtede gennemsnit.

Som figuren viser, er de mest svindelplagede ydelsesområder – udover børnetilskud – boligstøtte, kontanthjælp og økonomisk friplads i daginstitution. Fælles for tre af disse ydelsesområder er, at svindlen med børnetilskud, boligstøtte og økonomisk friplads ofte er knyttet til snyd med status som reelt enlig eller anden svig i forbindelse med bopælsadresse. Svindel på disse områder vil derfor som hovedregel betyde, at der modtages uberettigede ydelser på mere end ét område.

Der er ikke en betydelig forskel på kommunernes vurdering, når der ses på gennemsnit af svar fra kommuner over og under 50.000 indbyggere.

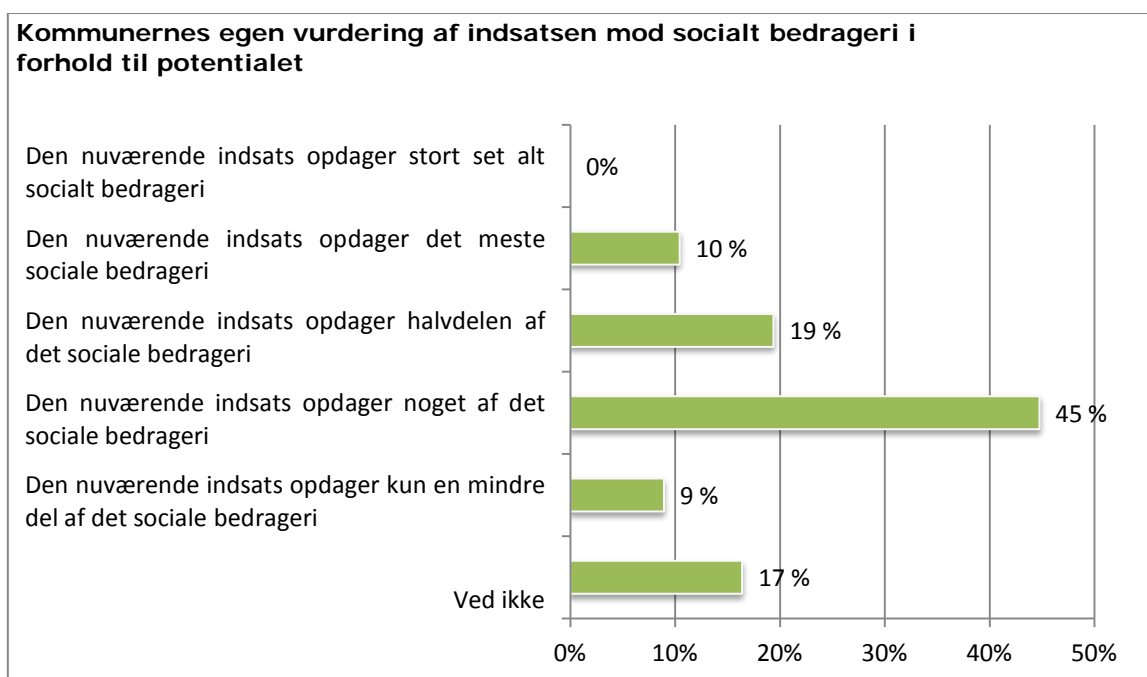
2.5 Kun en lille del af svindlen opdages

Den gennemførte survey blandt de kommunale kontrolenheder indikerer, at det årlig beløb for tilbagebetalingskrav og stop for fremadrettede ydelser i 2010 lå på omkring

350 mio. kr. I 2011 forventer knap 60 pct. af kommunerne ifølge den gennemførte survey, at der vil blive rejst tilbagebetalingskrav for et større beløb end i 2010.

Sammenholder man disse tal med det samlede omfang af socialt bedrageri, der jævnfør ovenstående afsnit estimeres til 5-10 mia. kr. på det kommunale område, står det klart, at den nuværende kontrolindsats – på trods af gode takter i de kommunale kontrolenheder – kun fanger omkring 4-7 pct. af det beløb, der samlet bedrages for hvert år.

I det lys synes det ikke overraskende, at der i de kommunale kontrolenheder er bred enighed om, at kun en begrænset del af det sociale bedrageri opdages. Som næstfølgende figur viser, er der således ingen kommuner, der tror på, at de opdager alt socialt bedrageri.

Som det fremgår af figuren ovenfor, er det blot 10 pct. af kommunerne, som vurderer, at den nuværende indsats opdager mere end halvdelen af det sociale bedrageri, mens næsten halvdelen af kommunerne – 45 pct. – vurderer, at noget af det sociale bedrageri opdages. 9 pct. af kommunerne vurderer, at det kun er en mindre del af det sociale bedrageri, der opdages.

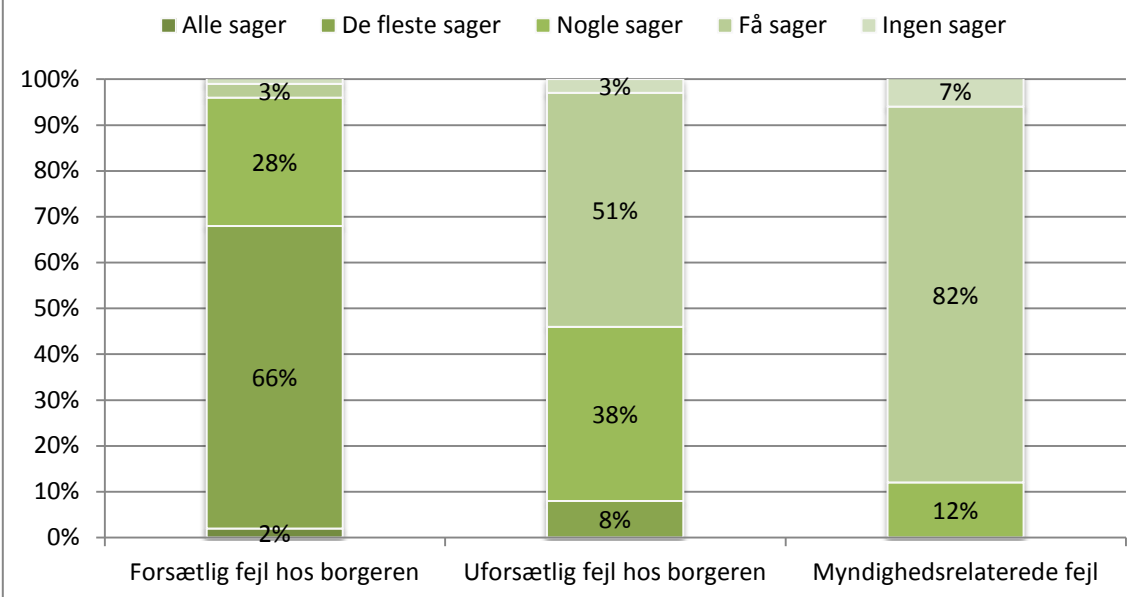
2.6 Svindel er hyppigere end fejl

Undersøgelser fra udlandet peger på, at socialt bedrageri kan opstå i en gråzone mellem uforsætlige fejludbetalinger og bevidst snyd begået af borgeren¹².

Som nedenstående figur viser, er de kommunale kontrolenheder dog af den klare overbevisning, at fejludbetalinger i altovervejende grad opstår som følge af forsætlige fejl begået af borgeren – det vil sige regulært socialt bedrageri.

¹² SFI, Socialt bedrageri – et litteraturstudie, 2011

Årsag til fejludbetalinger af sociale ydelser

Som det fremgår af figuren, vurderer to tredjedele af kommunerne, at forsætlige fejl er årsagen i de fleste sager, og yderligere 28 pct. af kommunerne mener, at dette er tilfældet i nogle sager. Omvendt vurderer 38 pct., at uforsætlige fejl er årsagen i nogle sager, mens flertallet på 82 pct. vurderer, at uforsætlige fejl kun spiller ind i få sager. Samlet set er der i de kommunale kontrolenheders optik ingen tvivl om, at bevidst snyd spiller en meget væsentlig rolle som årsag til fejludbetalinger på området.

3. Hvordan bekæmpes socialt bedrageri i dag?

Dette kapitel beskriver kommunernes indsats mod socialt bedrageri, som den ser ud i dag. Kapitlets hovedkonklusioner er:

- Kommunerne står i dag for bekæmpelsen af socialt bedrageri for de fleste sociale overførsler. Kommunerne har opprioriteret indsatsen i de senere år, og stort set alle af de adspurgte kommuner har nu etableret kontrolenheder.
- Kommunerne baserer i meget stor udstrækning kontrolarbejdet på anonyme henvendelser fra befolkningen.
- Kontrolenheder som primært baseres på anonyme henvendelser, har en lavere inddrivelse pr. årsværk end kontrolenheder, der bruger et bredere sæt af værktøjer.
- I bekæmpelsen af socialt bedrageri inddrager kommunerne en lang række myndigheder og offentlige instanser på tværs af den offentlige sektor.

3.1 Kontrollen med de sociale ydelser

Den helhedsorienterede kontrol foregår som hovedregel i kommunerne, der som led i deres kontrolarbejde indhenter informationer fra en lang række myndigheder og virksomheder.

Udover kommunerne, er der enkelte andre aktører på kontrolområdet, herunder Pensionsstyrelsen (tidligere Arbejdsdirektoratet), der kontrollerer udbetalingen af dagpenge og efterløn. Indsatsen mod sort arbejde for personer på overførselsindkomst varetages derimod af Skatteministeriet, hvilket dog typisk løses med samarbejdspartnere på regionalt såvel som på kommunalt niveau. "Fairplay" samarbejdet er et konkret eksempel herpå.

Med en årlig udbetaling af overførselsindkomster svarende til omkring 190 mia. kr. - ud af i alt 250 mia. kr. som udbetales i alt i Danmark - er det kommunerne, der er hovedaktør på kontrolområdet for de sociale ydelser. Kontrolindsatsen er organisatorisk overvejende ens på tværs af kommuner, idet 97 pct. af de adspurgte kommuner har etableret kontrolenheder. 75 pct. af de kommuner, der har etableret en kontrolenhed, har etableret enheden i forbindelse med Borgerservice.

Det skal dog bemærkes, at området for de sociale ydelser er i færd med en omstrukturering i kraft af etableringen af Udbetaling Danmark, der i slutningen af 2012 og begyndelsen af 2013 overtager udbetalingen samt myndighedsansvaret for fem sagsområder.¹³ Udbetaling Danmark lægger i sin strategi for helhedsorienteret kontrol op til, at udbetalingen og kontrollen med de sociale ydelser skal foregå i et tæt og smidigt samarbejde med kommunerne, således at ressourcerne på området anvendes optimalt.¹⁴ Dele af den helhedsorienterede kontrol bevares fortsat i kommunerne og størstedelen af årsværkindsatsen på de berørte områder vil fortsat være placeret i kommunerne.¹⁵

¹³ Udbetalingen af familie ydelser, barseldagpenge, boligstøtte, folkepension, førtidspension

¹⁴ Udbetaling Danmark, Strategi for helhedsorienteret kontrol, 2011

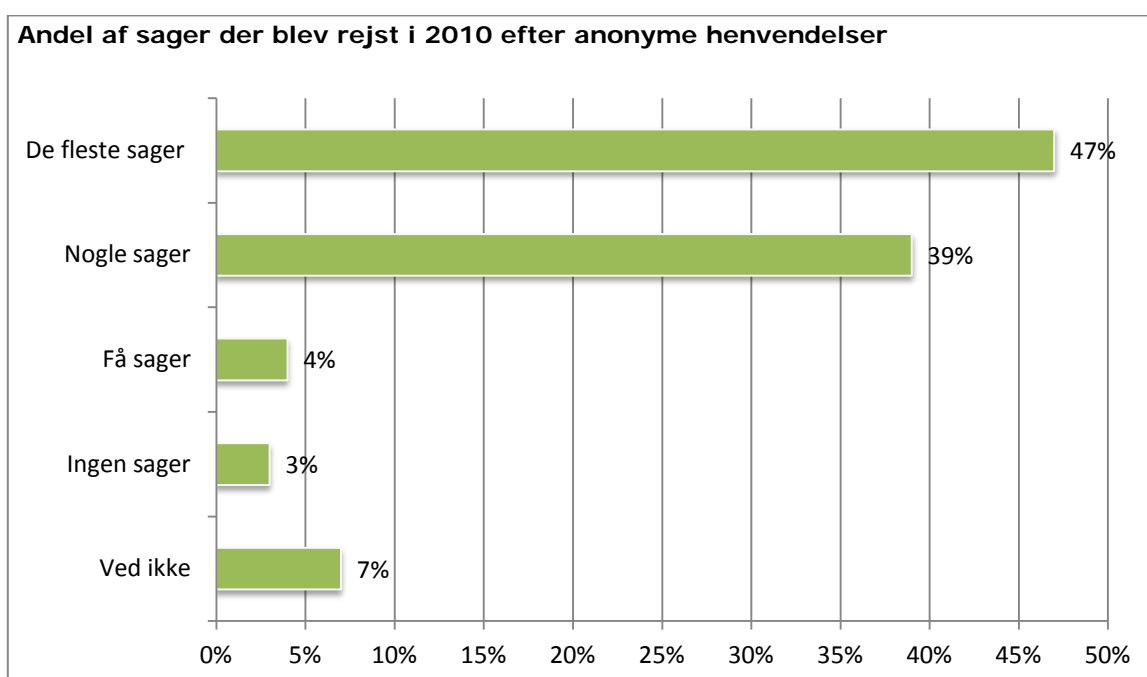
¹⁵ <http://www.kl.dk/Administration-og-digitalisering/Artikler/86950/2011/06/Opkravning-og-dele-af-den-sociale-kontrol-overgar-til-Udbetaling-Danmark/>

3.2 Anonyme henvendelser styrer indsatsen

Hos samtlige af de adspurgte kommuner er der etableret mulighed for, at borgere kan anmelde mistanke om socialt bedrageri via kommunens hjemmeside og/eller via en anonym telefonisk henvendelse til kommunen.

Som det fremgår af nedenstående figur anvendes de anonyme henvendelser i stor udstrækning til at rejse sager om socialt bedrageri. 47 pct. af kommunerne angiver, at de fleste sager om socialt bedrageri, der blev rejst i 2010 skete på baggrund af anonyme henvendelser. Kun 7 pct. angiver, at få eller ingen sager blev rejst på baggrund af anonyme henvendelser.

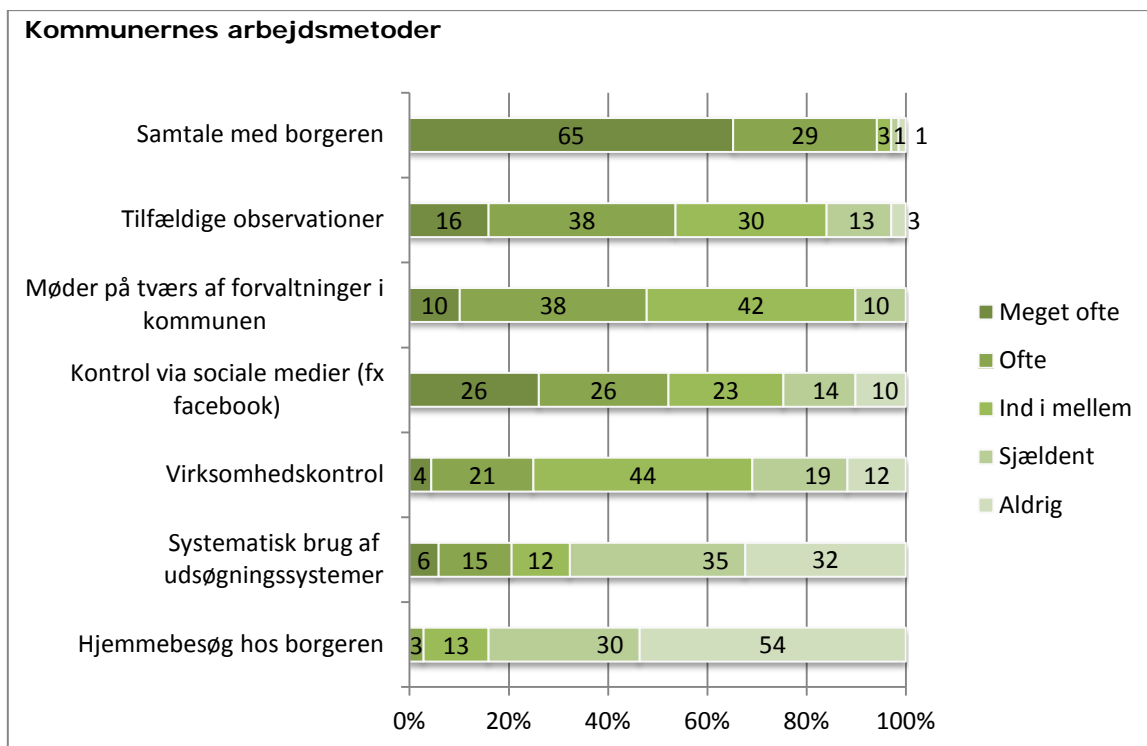
Opfølgningen af anonyme henvendelser udgør i praksis en stor del af kontrolmedarbejdernes arbejde.

Kommunernes omfattende anvendelse af anonyme henvendelser som et instrument til at rejse sager om socialt bedrageri indikerer, at kontrolhederne ikke i stort omfang tilrettelægger kontrolarbejdet med udgangspunkt i en systematisk udsøgning baseret på data og registersamkøringer. Dette bekræftes også af KL, som har opgjort, at 37 pct. af kommunerne anvender udsøgningssystemer i forbindelse med den sociale kontrol¹⁶.

Dette billede bekræftes, hvis man kigger nærmere på, i hvilken udstrækning kommunerne anvender forskellige arbejdsmetoder med henblik på kontrol af sociale ydelser.

¹⁶ Spørgeskemaundersøgelse vedrørende organiseringen af borgerbetjening og indsats mod socialt bedrageri, Rapport KL 2011

Der er en vis variation i forhold til, hvor ofte de forskellige arbejdsmetoder anvendes i kommunerne. Det fremgår dog tydeligt, at udsøgningssystemer er en af de arbejdsmetoder, der anvendes i en mindre udstrækning, mens en arbejdsmetode som tilfældige observationer anvendes ofte eller meget ofte hos over halvdelen af kommunerne. 67 pct. af kommunerne anvender aldrig eller kun sjældent at bekæmpe socialt bedrageri ved hjælp af udsøgningssystemer. 21 pct. af kommunerne benytter imidlertid denne arbejdsmetode enten ofte eller meget ofte.

3.3 Bedre resultater med bred kontrolindsats

Sammenligner man inddrivelseseffekten blandt de kommuner, der har medvirket i undersøgelsen, viser det sig, at den gennemsnitlige inddrivelse pr. årsværk i kontrolenheden er lavere, jo mere den enkelte kommune baserer sit kontrolarbejde på anonyme henvendelser. Kommuner, der i stort set alle sager baserer sig på anonyme henvendelser, har således en gennemsnitlig inddrivelse på 1,6 mio. kr. pr. årsværk, mens kommuner, der kun i nogen grad baserer sig på anonyme henvendelser, har en gennemsnitlig inddrivelse pr. årsværk på 2,1 mio. kr. (jf. nedenstående tabel).

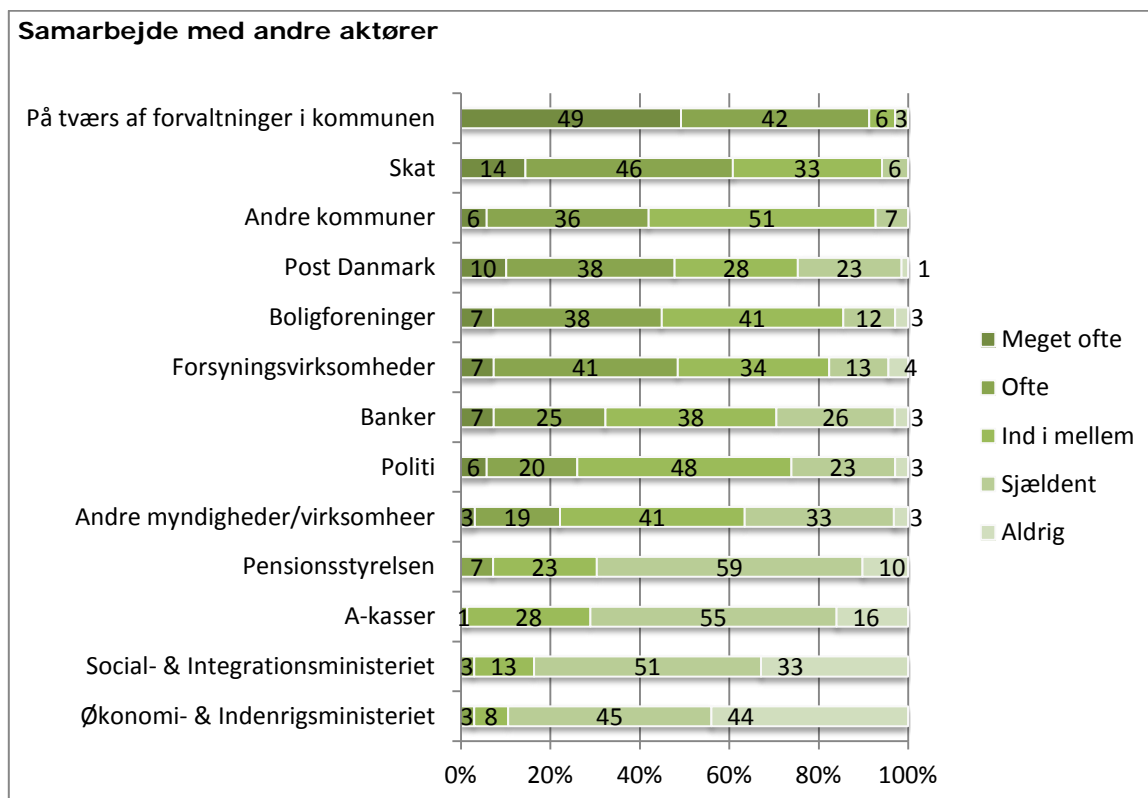
Mio. kr. pr. kontrolårsværk	Kommuner hvor de fleste sager rejses efter anonym anmeldelse	Kommuner hvor nogle sager rejses efter anonym henvendelse	Alle
Gennemsnitlig inddrivelse	1,6 mio. kr.	2,1 mio. kr.	1,9 mio. kr.

Kommunernes svar viser, at der kan opnås en mere effektiv inddrivelse, hvis arbejdet tilrettelægges på en måde, hvor man ikke alene baserer sig på anonyme henvendelser, men også anvender andre metoder til at identificere potentielle sociale bedragerere.

3.4 Mange aktører indgår i kontrolindsatsen

Den kommunale kontrolindsats bærer helt overordnet præg af en høj kompleksitet, hvor borgerne indirekte kontrolleres af en lang række offentlige myndigheder og private virksomheder og i særdeleshed af andre borgere – og hvor den kommunale kontrolenhed derfor i et vist omfang er placeret i en svær position, som den, der skal samle information og skaffe overblik på baggrund af mange, spredte observationer og data.

Nedenstående figur viser således i hvilken grad de kommunale kontrolenheder trækker på forskellige aktører som led i deres arbejde.

Som ovenstående figur viser, gør kommunerne i størst udstrækning brug af at inddrage andre forvaltninger i kommunen i kontrollen af socialt bedrageri. 91 pct. af kommunerne benytter sig således ofte eller meget ofte af at samarbejde på tværs af forvaltninger i kommunen. Dernæst følger samarbejdet med Skat, der typisk har fokus på virksomhedskontroller i kommunen.

Kommunerne gør desuden brug af en række private virksomheder såsom boligforeninger, forsyningsvirksomheder og Post Danmark, som typisk inddrages i forbindelse med kommunernes kontrol af bopælsrelaterede forhold. Derimod inddrages A-kasser og Pensionsstyrelsen, der udgør de øvrige aktører på kontrolområdet, i mindre omfang i kommunernes sagsbehandling.

Samlet set benytter kommunerne sig altså af at indsamle information på baggrund af mange spredte observationer og data via anonyme borgerhenvendelser og via inddragelse af mange og forskelligartede samarbejdspartnere som led i indsatsen mod socialt bedrageri.

4. Hvordan kan socialt bedrageri bekæmpes mere effektivt?

Dette kapitel opsummerer kommunernes egne bud på, hvordan indsatsen mod socialt bedrageri kan forbedres. Ønskerne perspektiveres i det efterfølgende kapitel 5 med borgernes holdninger til en mere effektiv indsats over for socialt bedrageri. Kapitlets hovedkonklusioner er:

- Kommunerne kan på egen hånd styrke indsatsen mod socialt bedrageri gennem en opprioritering af området. De to mest effektive virkemidler vurderes at være flere kontrolmedarbejdere og en bedre udnyttelse af oplysninger på tværs af myndigheder.
- Kommunernes ønskeseddel til politikerne på nationalt niveau indeholder dels enklere lovgivning og objektive tildelingskriterier, dels langt mere vidtgående beføjelser til at udføre uanmeldte inspektioner og overvågning.

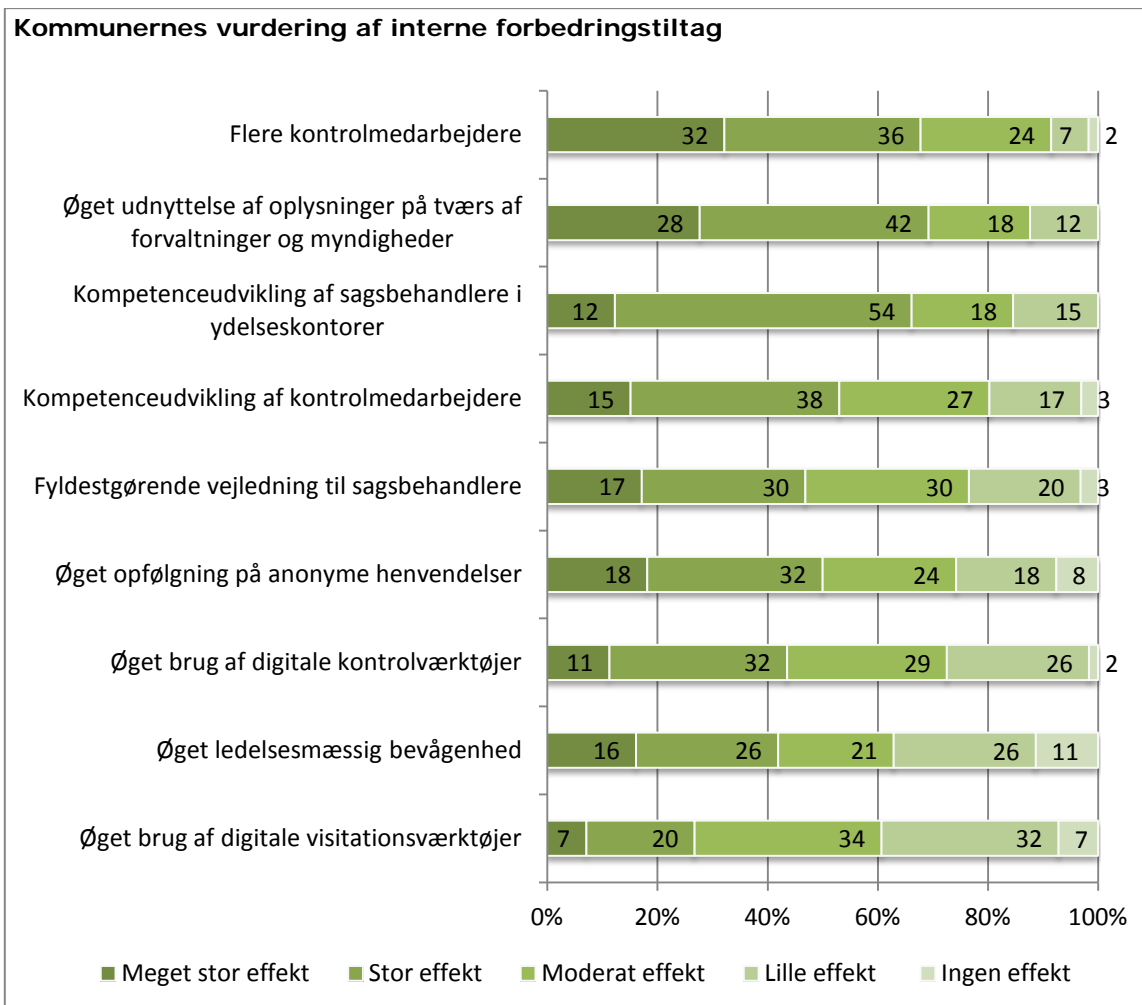
4.1 Kommunerne kan selv gøre mere ved at prioritere området

Kommunerne har i dag selv mulighed for at tilrettelægge kontrolarbejdet inden for de rammebetingelser, som lovgivningen lægger for kontrolindsatsen.

Kommunerne vurderer, at de tre mest effektive tiltag indebærer en grundlæggende prioritering af kontrolområdet i kraft af en tilføring af flere kontrolmedarbejdere til området, en øget tværgående udnyttelse af oplysninger og et kompetenceløft af det sociale område.

Det fremgår af nedenstående figur, at næsten 70 pct. af kommunerne mener, at flere kontrolmedarbejdere eller en øget udnyttelse af oplysninger på tværs af forvaltninger og myndigheder vil have en stor eller meget stor effekt.

Samtidig vurderer lidt over halvdelen af kommunerne, at en kompetenceudvikling af kontrolmedarbejdere og sagsbehandlere i ydelseskontorer vil have en stor eller stor meget effekt. Dertil vurderer lidt under halvdelen af kommunerne, at en fyldestgørende vejledning til sagsbehandlere vil have en stor eller meget stor effekt. Der kan altså ifølge kommunerne med fordel også sættes ind på det sociale område inden selve kontrolindsatsen, ved at klæde sagsbehandlerne i ydelseskontorerne bedre på i relation til en præventiv indsats.

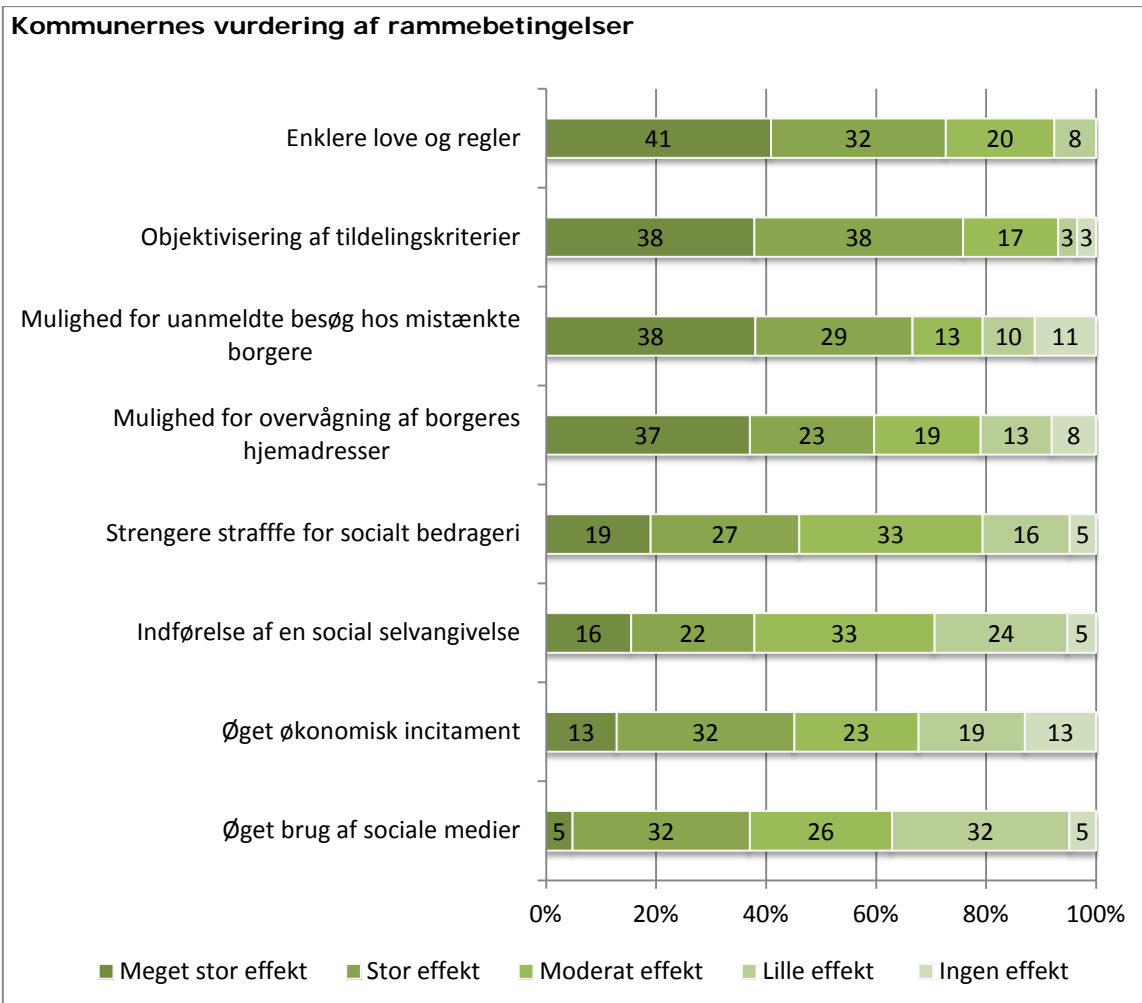

Halvdelen af kommunerne mener, at der er en stor eller meget stor effekt af i endnu højere grad at følge op på de anonyme henvendelser. Det er interessant, at analysen i afsnit 3.3. viser, at kommuner der i meget høj grad baserer sig på anonyme henvendelser har en lavere inddrivelseseffektivitet pr. kontrolmedarbejder.

43 pct. af kommunerne vurderer, at en øget brug af digitale kontrolværktøjer vil have en stor eller meget stor effekt, mens 27 pct. af kommunerne vurderer, at en øget brug af digitale visitationsværktøjer vil have en stor eller meget stor effekt.

4.2 Kommunerne ønsker regelforenkling og bedre mulighed for efterforskning

Den lovgivningsmæssige ramme for den kommunale kontrolindsats, er et vigtigt rammevilkår, som kommunerne ikke har direkte indflydelse på, da det ofte vil kræve ændret lovgivning.

Det fremgår af ovenstående figur, at omkring tre fjerdedele af kommunerne vurderer, at enklere love og regler og en objektivisering af tildelingskriterier vil have en stor eller meget stor effekt i bekæmpelsen af socialt bedrageri¹⁷.

Den skærpelse af lovgivningen på kontrolområdet, som kommunerne efterspørger, omfatter kontrolmuligheder, der går tæt på borgeren. Omkring to tredjedele af kommunerne angiver, at en mulighed for uanmeldte besøg hos borgere, der mistænkes for socialt bedrageri vil have en stor eller meget stor effekt.

Næsten halvdelen af kommunerne mener, at strengere straffe for socialt bedrageri vil have en stor eller stor meget effekt.

¹⁷ En objektivisering af tildelingskriterier omfatter, at en aktuell social ydelse udbetales på baggrund af et sæt objektive fastsatte kriterier - frem for på baggrund af en række individuelle hensyn, som afvejes mod hinanden fra sag til sag.

5. Befolkningens holdninger til socialt bedrageri

Kapitlet opsummerer befolkningens holdning til socialt bedrageri. Kapitlets hovedkonklusioner er:

- Et stort flertal i befolkningen er på linje med myndighederne og finder, at socialt bedrageri er en alvorlig lovovertrædelse. Det er samtidig befolkningens opfattelse, at socialt bedrageri er meget udbredt og primært skyldes bevidst snyd og egoistiske motiver.
- Der er bred opbakning i befolkningen til øget anvendelse af registersamkøring og indhentning af oplysninger på tværs af forskellige myndigheder i kampen mod socialt bedrageri.
- Befolkningen er delt i holdningen til at give kommunerne udvidede kontrolmuligheder, når det gælder inspektioner og fysisk overvågning.

5.1 Befolkningen finder socialt bedrageri uacceptabelt

På baggrund af befolkningsundersøgelsen foretaget af KMD Analyse viser resultaterne, at den politiske afstandtagen fra socialt bedrageri som socialt uacceptabelt, finder bred opbakning i befolkningen.

Data fra den gennemførte befolkningsundersøgelse viser tydeligt, at socialt bedrageri betragtes som en af de mere alvorlige lovovertrædelser. Hele 95 pct. af befolkningen mellem 18 og 65 år betragter snyd med sociale ydelser som en alvorlig eller meget alvorlig lovovertrædelse.

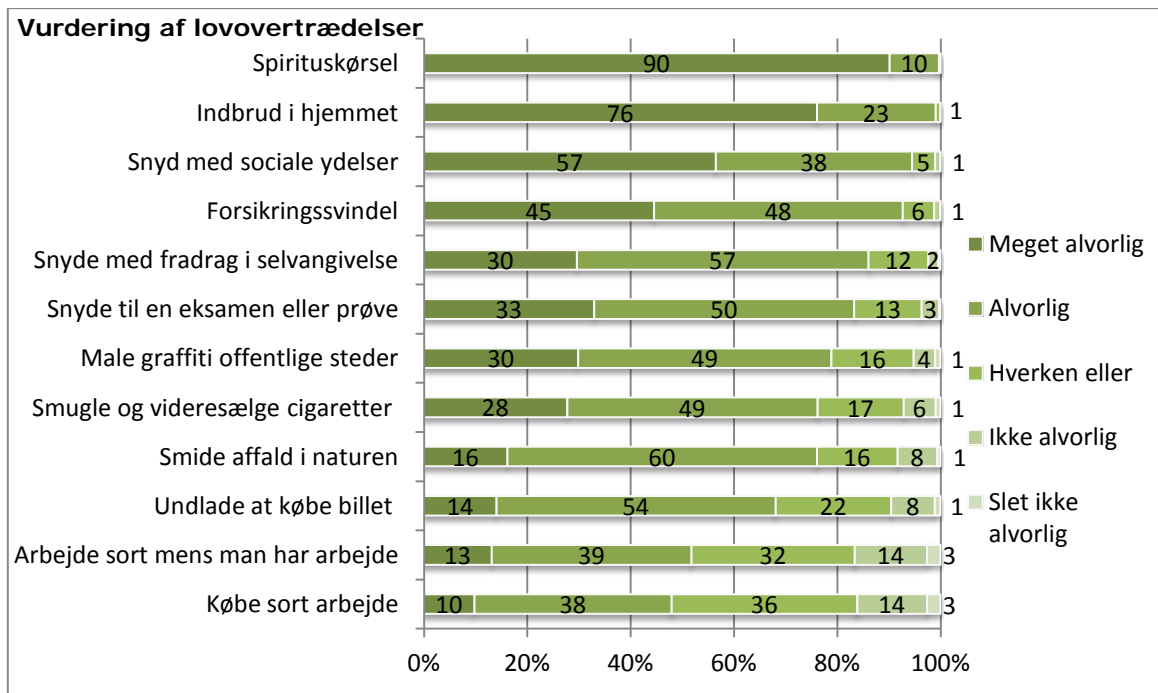
Dette underbygges af et svensk studie fra DFU, der viser, at Danmark placerer sig som det land blandt flere europæiske lande, hvor der er mindst tolerance for at søge om ydelser, man ikke har ret til. Ligeledes viser undersøgelsen, at Danmark blandt de nordiske lande, er det land, hvor flest svarer, at de ikke ville opnå støtte i deres omgangskreds, hvis de forsøgte at få udbetalt ydelser, som de ikke havde ret til¹⁸.

Samtidig viser en befolkningsundersøgelse fra Rockwool Fondens Forskningsenhed, at selvom der er en meget lav grad af accept over for socialt bedrageri, er den moralske dom over personer, der begår socialt bedrageri i 2010 mildere, end den har været i de sidste 30 år¹⁹.

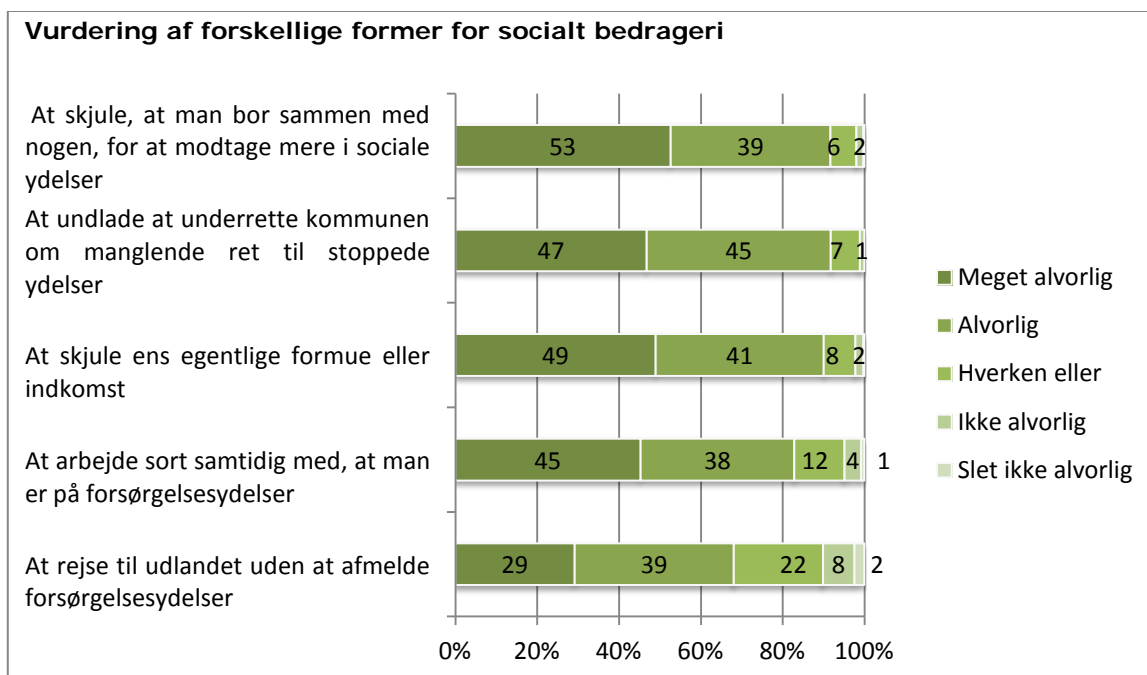
KMD Analyses egen undersøgelse viser endvidere, at ud af 12 forseelser er det kun spirituskørsel og indbrud i hjemmet, der af respondenterne anses for at være mere alvorlige lovovertrædelser end socialt bedrageri (jf. nedenstående figur).

¹⁸ Delegationen mot felaktiga utbetalningar, Vem fuskar och varför, 2007

¹⁹ Rockwool Fondens Forskningsenhed, Borgerne og lovene, 2010

Går man et niveau dybere og ser på befolkningens vurdering af forskellige former for snyd med sociale ydelser viser det sig, at det mere er den generelle adfærd, der opfattes som uacceptabel, end at det er snyd med specifikke ydelser. Som det fremgår af nedenstående figur vurderer respondenterne således samtlige former for socialt bedrageri som alvorlige eller meget alvorlige.

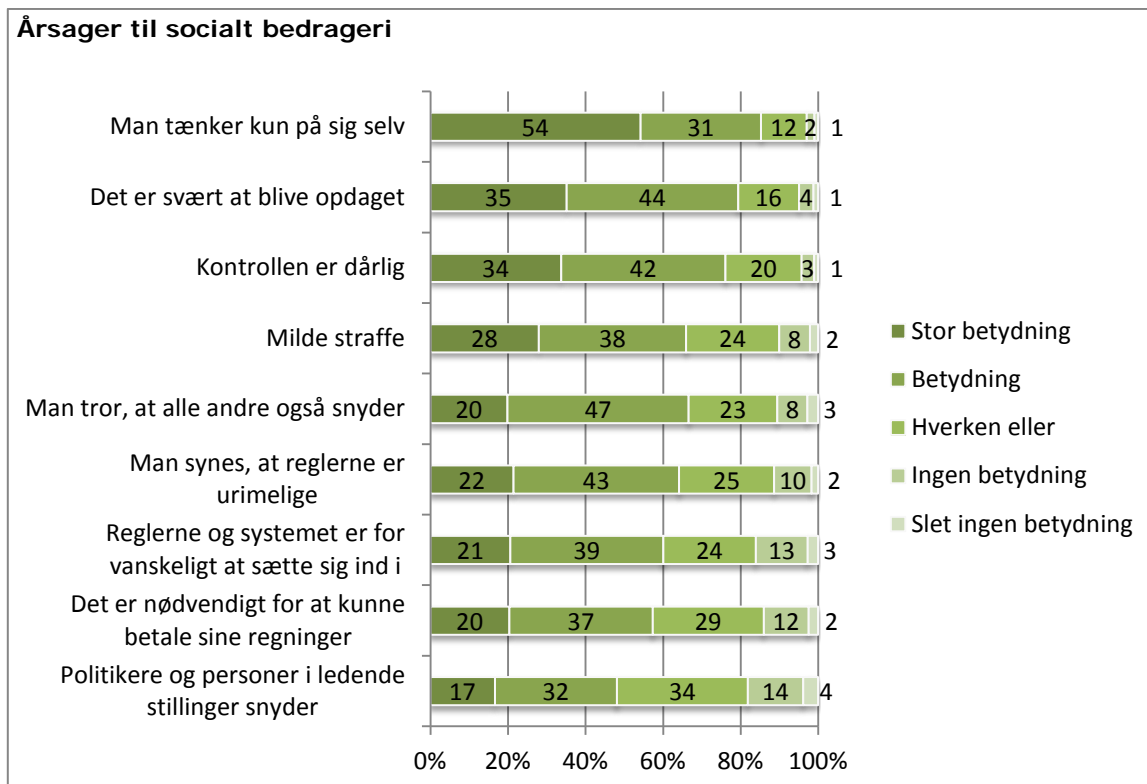

Som det også fremgår af figuren er der dog forskelle i vurderingen af de forskellige former for socialt bedrageri. Halvdelen af befolkningen anser det således for meget alvorligt, at man skjuler, at man bor sammen med nogen, for at modtage mere i sociale ydelser end man er berettiget til.

Det er i den sammenhæng værd at bemærke, at mens 13 pct. betragter det som meget alvorligt at udføre sort arbejde, mens man har ordinært arbejde, synes hele 45

pct. at det er meget alvorligt at arbejde sort, mens man er på forsørgelsesydelse. Denne forskel er med til at bekræfte billedet af, at det i særdeleshed er svindlen med offentlige ydelser, som befolkningen anser for uacceptabel.

Den manglende accept af socialt bedrageri skal formodentlig ses i lyset af befolkningens generelle opfattelse af, at socialt bedrageri primært foregår på baggrund af bevidste og egoistiske valg om at svindle med sociale ydelser – og i mindre omfang fordi man er nødsaget til det pga. økonomiske forhold eller en manglende forståelse af det eksisterende sociale system (jf. nedenstående figur).

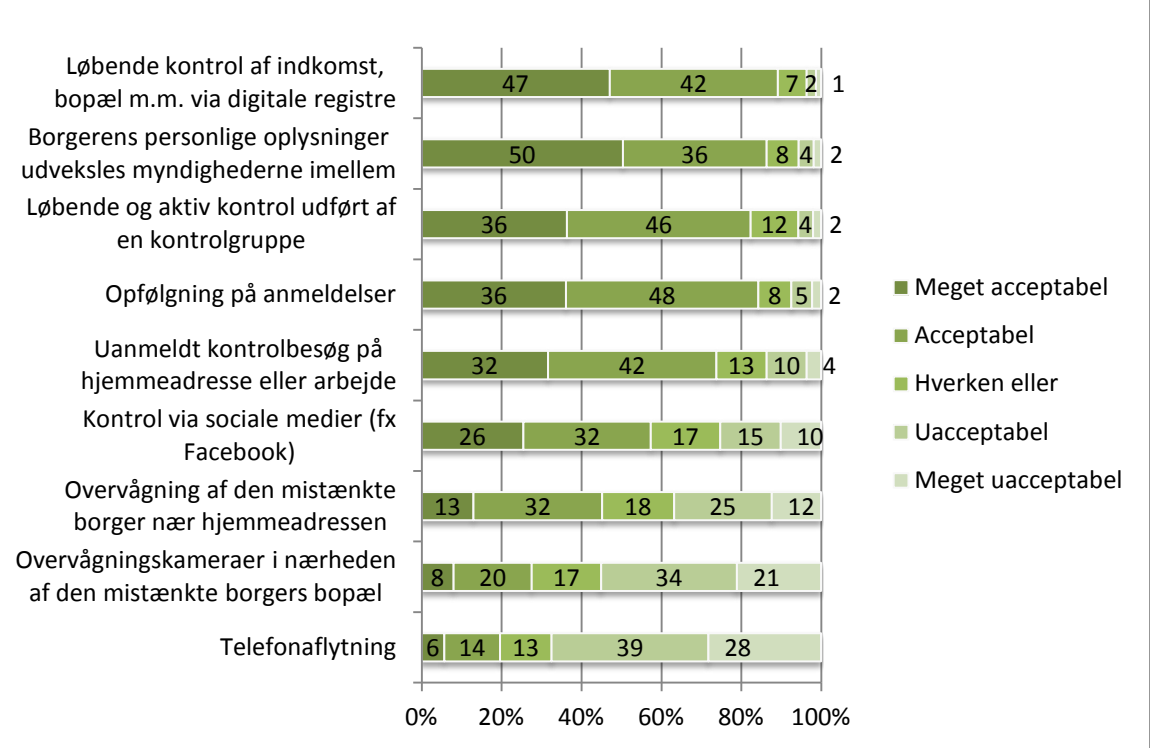

Som det fremgår af ovenstående figur er det over halvdelen af befolkningen, der vurderer, at en væsentlig årsag til, at man begår socialt bedrageri, er, at "man kun tænker på sig selv". Det er også værd at bemærke, at omkring en tredjedel af befolkningen mener, at det har stor betydning for omfanget af socialt bedrageri, at det er svært at blive opdaget, og at kontrollen er dårlig. Dette indikerer, at omfanget af socialt bedrageri vil kunne begrænses alene ved, at befolkningen får en oplevelse af, at der er en effektiv kontrolindsats.

5.2 Befolkningen foretrækker digital kontrol

Et stort flertal af befolkningen accepterer en digital kontrol af de sociale ydelser. Hvor kommunerne efterspørger mere fysisk overvågning, er opbakningen til denne kontrolmetode mindre udtalt i befolkningen.

Vurdering af kontrolmetoder

Det fremgår af ovenstående figur, at omkring 90 pct. af befolkningen mener, at en løbende kontrol af folks personlige oplysninger via digitale registre, er enten acceptabel eller meget acceptabel.

Ligeledes er der i stor udstrækning opbakning til, at kommunerne har nedsat kontrolgrupper. Denne form for kontrol anses som enten acceptabel eller meget acceptabel hos over 80 pct. af befolkningen.

Det skal bemærkes, at mens kommunerne allerede bruger sociale medier til kontrol og i øvrigt efterspørger mere overvågning. Dette bakkes op af et flertal, men der er dog 25 pct. af befolkningen, der mener, at dette er uacceptabelt eller meget uacceptabelt.

Overvågning nær en mistænkt borgers bopæl anses af over en tredjedel af befolkningen som enten uacceptabel eller meget uacceptabel. Der er dermed en vis uoverensstemmelse mellem nogle af de kontrolmetoder kommunerne anvender og/eller ønsker at anvende, og befolkningens accept af selvsamme kontrolmetoder.

6. Om undersøgelsen

Analysen bygger på et bredt grundlag bestående af forskning og tidligere analyser af området samt to surveys, der er gennemført specifikt til brug for denne analyse:

- En survey, der er gennemført på nettet blandt 1.008 repræsentativt udvalgte respondenter i alderen 18-65 år i Userneeds' Danmarkspanel. Undersøgelsen er gennemført på en måde, der sikrer deltagerne absolut anonymitet, så deres identitet ikke efterfølgende kan konstateres. Undersøgelsen er gennemført i perioden 29. oktober til 6. november 2011.
- En survey, der er gennemført blandt de ansvarlige for kontrolindsatsen i 69 kommuner. De deltagende kommuner dækker 78 pct. af indbyggertallet i Danmark. Undersøgelsen har fundet sted i perioden 25. oktober til 6. november 2011.